

SENARAI KANDUNGAN

BAB	PERKARA	HALAMAN
	PENGHARGAAN	iv
	ABSTRAK	v
	ABSTRACT	vi
	SENARAI KANDUNGAN	vii
	SENARAI JADUAL	xiv
	SENARAI RAJAH	xvi
	SENARAI ISTILAH	xxii
	SENARAI SIMBOL	xxiv
	SENARAI LAMPIRAN	xxv
1	Pengenalan Kajian	
	1.1 Pendahuluan	1
	1.2 Pernyataan Masalah	2
	1.3 Objektif Kajian	4
	1.4 Skop Kajian	5
	1.5 Metodologi	5
	1.6 Rumusan Aliran Bab	8
2	Fotogrametri Jarak Dekat	
	2.1 Pendahuluan	9
	2.2 Sistem Fotogrametri	10
	2.2.1 Sistem Perolehan Data	10

2.2.2	Kaedah Penilaian	11
2.3	Fotogrametri Jarak Dekat	12
2.3.1	Aplikasi Fotogrametri Jarak Dekat	13
2.4	Kepentingan Kamera Dalam Fotogrametri Jarak Dekat	15
2.4.1	Kamera Metrik	16
2.4.2	Kamera Bukan Metrik	19
2.5	Kamera Digital	20
2.5.1	Konsep Pengukuran Koordinat 3D Kamera Digital (CCD)	21
2.6	Imej Digital	27
2.7	Kalibrasi Kamera	28
2.8	Rumusan Bab 2	30

3

PENJANAAN MODEL TIGA DIMENSI KAEDAH FOTOGRAMETRI DIGITAL

3.1	Pendahuluan	31
3.2	Pengkelasan Kaedah Tanpa Sentuhan	31
3.2.1	Penderia Aktif	32
3.2.2	Penderia Pasif	32
3.3	Penjanaan Model Tiga Dimensi (3D)	33
3.3.1	Penjanaan Model 3D Berasaskan Imej	33
3.3.2	Rekabentuk Jaringan Geometri	35
3.3.3	Pengukuran Titik Objek	38
3.3.4	Penskalaan	40
3.3.5	Pembentukan Model Melalui Koordinat 3D	41
3.4	Rumusan Bab 3	44

4

OBJEK KAJIAN DAN PERISIAN

4.1	Pendahuluan	46
4.2	Peralatan dan Perisian	46
4.2.1	Kamera	48
4.2.2	Alat Total Station	49

4.2.3	Sistem V-STARS	50
4.3	Objek Kajian	52
4.3.1	Replika Botol	52
4.3.2	Replika Paip Selinder	53
4.3.3	Model Kapal <i>Multi Mission Vessel</i> (MMV)	53
4.3.4	Kenderaan Pacuan Empat Roda Mitsubishi Pajero	54
4.4	Perisian Australis 6.01	55
4.4.1	Latar belakang Perisian	56
4.4.2	Paparan Projek	58
4.4.3	Memulakan Projek	60
4.4.4	Orientasi Relatif (<i>Relative Orientation-RO</i>)	63
4.4.5	Pendigitan Titik Sasaran	65
4.4.6	Pemprosesan Data	67
	4.4.6.1 Silangalikan (<i>Resection</i>)	67
	4.4.6.2 Penyegitigaan (<i>Triangulation</i>)	68
	4.4.6.3 Pelarasan Ikatan (<i>Bundle Adjustment</i>)	68
4.4.7	Hasil dan Analisa	70
4.5	Perisian PhotoModeler 5.0	71
4.5.1	Latarbelakang Perisian	71
4.5.2	Paparan Projek	72
4.5.3	Memulakan Projek	73
4.5.4	Pendigitan Titik Sasaran	75
4.5.5	Pemprosesan Data	78
4.5.6	Penskalaan dan Putaran (<i>Scaling dan Rotation</i>)	80
	4.5.6.1 Penskalaan	80
	4.5.6.2 Putaran (<i>Rotation</i>)	81
4.5.7	Hasil dan Analisa	82
4.5.8	Permodelan 3D	83
	4.5.8.1 Pembentukan <i>Poligon</i>	84
	4.5.8.2 Model <i>Wireframe</i>	85
	4.5.8.3 Model <i>Shaded</i>	86
	4.5.8.4 Model <i>Texture</i>	86

4.6	Perisian Rhinoceros 3.0	87
4.6.1	Latarbelakang Perisian	87
4.6.2	Paparan Projek Rhinoceros	89
4.6.3	Memulakan Projek	90
4.6.4	Pembentukan <i>Poligon</i>	91
4.6.5	Model <i>Wireframe</i>	92
4.6.6	Model <i>Shaded</i>	93
4.6.7	Model <i>Render (Solid)</i>	94
4.6.8	Hasil & Analisa	95
4.7	Rumusan Bab 4	97

5

METODOLOGI

5.1	Pendahuluan	99
5.2	Kalibrasi Kamera	99
5.2.1	Kalibrasi Kamera Menggunakan Perisian Australis	100
5.2.2	Kalibrasi Kamera Menggunakan Perisian PhotoModeler 5.0	102
5.3	Penandaan Titik Objek	104
5.4	Prosedur Pengumpulan Data Objek	107
5.4.1	Kaedah Fotogrametri	107
5.4.1.1	Perletakan Bar Kalibrasi	108
5.4.1.2	Pengambaran Imej	108
5.4.2	Pengukuran Semakan Objek	109
5.4.2.1	Pengukuran Sistem V-STARS	109
5.4.2.2	Pengukuran Geodetik Total Station	110
5.4.3	Pemprosesan Imej	110
5.4.3.1	Perisian Australis & PhotoModeler	111
5.4.3.2	Sistem V-STARS	112
5.4.3.3	Kaedah Geodetik Total Station	113
5.4.4	Penjanaan Model Tiga Dimensi (3D) Objek	114
5.5	Rumusan Bab 5	115

6

ANALISIS DAN HASIL

6.1	Pengenalan	116
6.2	Kes Kajian 1 (Replika Botol)	116
6.2.1	Analisis Pemprosesan	117
6.2.2	Analisis Ketepatan	117
6.2.2.1	Semakan Pengukuran Arah 90 Darjah	118
6.2.2.2	Semakan Pengukuran Arah 180 Darjah	119
6.2.2.3	Semakan Pengukuran Arah 135 Darjah	121
6.2.2.4	Semakan Pengukuran Arah 225 Darjah	122
6.2.3	Analisis Model dan Persembahan	124
6.2.3.1	Analisis Ketepatan Garis Kelengkungan	124
6.2.3.2	Analisa Permukaan Model	126
6.3	Kes Kajian II (Replika Paip Selinder)	129
6.3.1	Analisis Pemprosesan	129
6.3.2	Analisis Ketepatan	130
6.3.2.1	Semakan Pengukuran Arah 90 Darjah	130
6.3.2.2	Semakan Pengukuran Arah 180 Darjah	132
6.3.2.3	Semakan Pengukuran Arah 135 Darjah	133
6.3.2.4	Semakan Pengukuran Arah 225 Darjah	135
6.3.3	Analisis Model dan Persembahan	136
6.3.3.1	Analisis Ketepatan Garis Kelengkungan	137
6.3.3.2	Analisa Permukaan Model	138
6.4	Kes Kajian III (Model Kapal MMV)	142
6.4.1	Analisis Pemprosesan	142
6.4.2	Analisis Ketepatan	143

6.4.2.1	Semakan Pengukuran Arah 90 Darjah	143
6.4.2.2	Semakan Pengukuran Arah 180 Darjah	145
6.4.2.3	Semakan Pengukuran Arah 135 Darjah	146
6.4.2.4	Semakan Pengukuran Arah 225 Darjah	148
6.4.3	Analisis Model dan Persembahan	149
6.4.3.1	Analisis Ketepatan Garis Kelengkungan	150
6.4.3.2	Analisa Permukaan Model	152
6.5	Kes Kajian IV (Kenderaan Pacuan 4 Roda)	154
6.5.1	Analisis Pemprosesan	154
6.5.2	Analisis Ketepatan	155
6.5.2.1	Semakan Pengukuran Arah 90 Darjah	155
6.5.2.2	Semakan Pengukuran Arah 180 Darjah	157
6.5.2.3	Semakan Pengukuran Arah 135 Darjah	158
6.5.2.4	Semakan Pengukuran Arah 225 Darjah	160
6.5.3	Analisis Model dan Persembahan	161
6.5.3.1	Analisis Ketepatan Garis Kelengkungan	162
6.5.3.2	Analisa Permukaan Model	165
6.6	Rumusan Bab 6	166
7	KESIMPULAN DAN CADANGAN	
7.1	Pendahuluan	169
7.2	Kesimpulan	169
7.3	Sumbangan Kajian	173

	xiii
7.4 Cadangan	174
SENARAI DOKUMEN RUJUKAN	175
LAMPIRAN A – S	182 - 279

SENARAI JADUAL

NO JADUAL	TAJUK	HALAMAN
2.1	Jenis kamera, harga, ketepatan dan aplikasi (Fraser, 2002)	16
2.2	Perbezaan antara kamera metrik dan kamera bukan metrik (Wolf, 1983)	20
3.1	Perisian-perisian kormesial CAD dan Kejuruteraan Balikan untuk permodelan 3D (Remondino, 2003)	43
3.2	Antara perisian permodelan 3D atau animasi (Remondino, 2003)	43
4.1	Spesifikasi bagi kamera digital Canon Powershot S400 (Canon, 2003)	49
6.1	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 90 darjah	118
6.2	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 180 darjah	120
6.3	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 135 darjah	121
6.4	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 225 darjah	123
6.5	Ukuran garis kelengkungan model Replika Botol	125
6.6	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 90 darjah	131
6.7	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 180 darjah	132
6.8	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 135 darjah	134
6.9	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 225 darjah	135
6.10	Ukuran garis kelengkungan model Paip Selinder	137
6.11	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 90 darjah	144
6.12	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 180 darjah	145
6.13	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 135 darjah	147
6.14	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 225 darjah	148

6.15	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 90 derajat bagi jarak lengkung kurang daripada 300 mm	150
6.16	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 180 derajat bagi jarak lengkung kurang daripada 300 mm	151
6.17	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 90 derajat bagi jarak lengkung lebih daripada 300 mm	151
6.18	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 90 derajat	156
6.19	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 180 derajat	157
6.20	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 135 derajat	159
6.21	Ukuran jarak garis semakan dalam arah 225 derajat	160
6.22	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 90 derajat bagi jarak lengkung kurang daripada 700 mm	162
6.23	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 180 derajat bagi jarak lengkung kurang daripada 700 mm	163
6.24	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 90 derajat bagi jarak lengkung lebih daripada 700 mm	164
6.25	Hasil perbandingan garis kelengkungan dalam arah 180 derajat bagi jarak lengkung lebih daripada 700 mm	164

SENARAI RAJAH

NO RAJAH	TAJUK	HALAMAN
1.1	Metodologi Kajian	7
2.1	Kamera metrik tunggal (<i>Phototheodolite FT1318/10</i>) (Bursky, 2004)	17
2.2	Kamera stereometrik (<i>Zeiss SMK40</i>) (Foto Hut, 2004)	17
2.3	Kamera INCA (GSI, 2006)	18
2.4	Kamera bukan metrik ; (a) Kamera 35 mm, (b) Kamera Video dan (c) Kamera Digital (Imaging Resouces, 2003)	19
2.5	Pengoperasian Pengesan CCD	21
2.6	Sistem koordinat imej dan objek	22
3.1	Proses pengukuran fotogrametri jarak dekat (GSI, 2006)	34
3.2	Proses permodelan kaedah fotogrametri jarak dekat (GSI, 2006)	35
3.3	Pertindihan titik sasaran yang sempurna (GSI, 2006)	36
3.4	Sudut antara kamera dengan sasaran retro (GSI, 2006)	37
3.5	Sudut persilangan kamera (GSI, 2006)	37
3.6	Pelbagai jenis dan saiz pemantul-retro (GSI, 2006)	39
3.7	Ciri-ciri Pemantul Retro (a) Pandangan dekat filem pantulan-retro (b) Mod operasi pantulan (Clarke, 1994)	39
3.8	Kepentingan penskalaan dalam pengukuran (GSI, 2006)	40
3.9	Pelbagai saiz dan bentuk palang skala (<i>scale bar</i>)	40
3.10	Proses permodelan dan visualisasi fotogrametri (Gruen, 2002)	42
3.11	Pandangan dekat model 3D Patung Buddha Bamiyan dalam bentuk <i>WireFrame</i> , <i>Shaded</i> dan <i>Texture</i> (Gruen <i>et al.</i> , 2002)	44
4.1	Perkakasan dan perisian projek kajian	47
4.2	Canon Powershot S400 (Canon, 2003)	48

4.3	Alat Total Station (Leica TM5100A)	50
4.4	Set kamera INCA (Intelligent Camera)	51
4.5	Replika Botol	52
4.6	Replika Paip Selinder	53
4.7	Model Kapal <i>Multi Mission Vessel</i> (MMV)	54
4.8	Kenderaan Pacuan Empat Roda Mitsubishi Pajero	55
4.9	Paparan Perisian Australis	56
4.10	Prosedur pengukuran titik objek perisian fotogrametri Australis	57
4.11	Paparan Projek	58
4.12	Paparan imej	59
4.13	Paparan grafik 3D bagi kedudukan kamera dan titik objek	59
4.14	Pemilihan unit pengukuran	60
4.15	Pemilihan jenis kamera projek	61
4.16	Penetapan direktori imej disimpan dan memuat-turun imej	62
4.17	Senarai imej yang dimuat-turun dan masih belum diproses	62
4.18	Menetapkan palang skala yang digunakan di dalam projek	63
4.19	Tetingkap <i>Relative Orientation</i> (RO) dengan paparan dua imej	64
4.20	Hasil proses RO	64
4.21	Ikon utama pengukuran titik sasaran imej	65
4.22	Tetingkap imej serta menu utama pengukuran/pendigitan	65
4.23	Proses pendigitan imej dengan bantuan tettingkap pembesaran	66
4.24	Pendigitan titik sasaran yang telah sempurna	66
4.25	Hasil proses Silangalikan	67
4.26	Hasil proses Penyegitigaan	68
4.27	Hasil proses <i>Bundle Adjustment</i> (Pelarasan Ikatan)	69
4.28	Paparan grafik koordinat 3D titik objek dan analisa ukuran jarak	70
4.29	Paparan Perisian PhotoModeler	71
4.30	Prosedur pengukuran dan permodelan objek 3D PhotoModeler 5.0	72
4.31	Paparan Projek	73
4.32	Memulakan projek perisian PhotoModeler 5.0 dan penetapan unit pengukuran	74
4.33	Pemilihan kamera dan parameter kalibrasi kamera	74
4.35	Mengimport masuk imej ke dalam perisian	75

4.36	Senarai imej yang diimport serta masih belum diproses (ditandakan dengan pangkah berwarna merah)	76
4.37	Ikon utama pendigitan titik sasaran imej	76
4.38	Pendigitan titik sasaran retro menggunakan <i>Point Mark</i>	77
4.39	Pendigitan titik sepunya modul <i>Referencing</i> dan <i>Epipolar Guide</i>	78
4.40	Tetingkap <i>Processing</i> untuk pemprosesan data	79
4.41	Keputusan dan nilai selisih pemprosesan	79
4.43	Proses penskalaan	81
4.44	Proses Putaran (<i>Rotation</i>)	81
4.45	Paparan titik objek dan kedudukan kamera dalam <i>3D Viewer</i>	82
4.46	Analisa jarak antara dua titik	83
4.47	Penyambungan titik bagi membentuk poligon	84
4.49	Model 3D dalam bentuk <i>Wireframe</i>	85
4.50	Model 3D dalam bentuk <i>Shaded</i>	86
4.51	Model 3D dalam bentuk <i>Texture</i>	87
4.52	Paparan Perisian Rhinoceros	88
4.53	Prosedur permodelan objek perisian permodelan Rhinoceros	89
4.54	Paparan Projek Perisian Rhinoceros	90
4.55	Memasukkan maklumat fail data 3D Australis	91
4.56	Paparan titik-titik koordinat 3D pada ruang paparan projek	91
4.57	Pembinaan garisan antara titik bagi penjanaan model	92
4.58	Pembentukan <i>Wireframe</i> melalui pendaftaran <i>Patch</i> pada poligon	93
4.59	Paparan Model <i>Wireframe</i>	93
4.60	Paparan Model <i>Shaded</i>	94
4.61	Paparan Model <i>Render(Solid)</i>	94
4.62	Menu <i>Analyze</i> di paparan projek	95
4.63	Arahan <i>Curvature Analysis</i> di bawah arahan <i>Surface</i> pada menu <i>Analyze</i>	96
4.64	Paparan analisa lengkung permukaan mengikut perbezaan warna	96
4.65	Paparan analisa lengkung permukaan kaedah <i>Zebra</i>	97
5.1	Plat kalibrasi dengan palang skala	100
5.2	Kedudukan kamera dan plat kalibrasi	101
5.3	Imej plat kalibrasi dan paparan proses kalibrasi perisian Australis	102
5.4	Slaid kalibrasi perisian PhotoModeler 5.0	103

5.5	Menu kalibrasi kamera bagi perisian PhotoModeler	103
5.6	Proses kalibrasi kamera bagi perisian PhotoModeler	104
5.7	Penandaan titik sasaran retro pada replika botol dan perletakan bar kalibrasi	105
5.8	Penandaan titik sasaran retro pada replika paip selinder dan perletakan bar kalibrasi	105
5.9	Penandaan titik sasaran retro pada Model Kapal MMV dan perletakan bar kalibrasi	106
5.10	Penandaan titik sasaran retro pada Kenderaan Pacuan Empat Roda dan perletakan bar kalibrasi	107
5.11	Pengambilan imej objek menggunakan kamera secara lingkaran	109
5.12(a)	Paparan akhir pemprosesan imej dengan Perisian Australis	111
5.12(b)	Paparan akhir pemprosesan imej dengan Perisian PhotoModeler	112
5.13	Prinsip pengukuran dan sistem koordinat geodetik	113
6.1	Graf bar selisih bagi ukuran garis semak arah 90 darjah	119
6.2	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 180 darjah	120
6.3	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 135 darjah	122
6.4	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak arah 225 darjah	123
6.5	Graf bar bagi selisih ukuran garisan kelengkungan model replika botol	125
6.6	Analisa kelengkungan permukaan data V-STARs kaedah <i>Surface Curvature</i>	126
6.7	Analisa kelengkungan permukaan data V-STARs kaedah <i>Surface Zebra</i>	127
6.8	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Curvature</i>	127
6.9	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Zebra</i>	128
6.10	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Curvature</i>	128
6.11	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Zebra</i>	129
6.12	Graf bar selisih bagi ukuran garis semak arah 90 darjah	131
6.13	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 180 darjah	133

6.14	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 135 darjah	134
6.15	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak arah 225 darjah	136
6.16	Graf bar bagi selisih ukuran garisan kelengkungan model Replika Paip	138
6.17	Analisa kelengkungan permukaan data V-STARS kaedah <i>Surface Curvature</i>	139
6.18	Analisa kelengkungan permukaan data V-STARS kaedah <i>Surface Zebra</i>	139
6.19	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Curvature</i>	140
6.20	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Zebra</i>	140
6.21	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Curvature</i>	141
6.22	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Zebra</i>	141
6.23	Graf bar selisih bagi ukuran garis semak arah 90 darjah	144
6.24	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 180 darjah	146
6.25	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 135 darjah	147
6.26	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak arah 225 darjah	149
6.27	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Curvature</i>	152
6.28	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Zebra</i>	153
6.29	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Curvature</i>	153
6.30	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Zebra</i>	154
6.31	Graf bar selisih bagi ukuran garis semak arah 90 darjah	156
6.32	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 180 darjah	158
6.33	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak 135 darjah	159
6.34	Graf bar bagi selisih ukuran garis semak arah 225 darjah	161
6.35	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Curvature</i>	165

6.36	Analisa kelengkungan permukaan data Australis kaedah <i>Surface Zebra</i>	165
6.37	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Curvature</i>	166
6.38	Analisa kelengkungan permukaan data PhotoModeler kaedah <i>Surface Zebra</i>	166

SENARAI ISTILAH

Bahasa Inggeris		Bahasa Melayu
Two-Dimensional (2D)	-	Dua Dimensi
Three-Dimensional (3D)	-	Tiga Dimensi
Bundle Adjustment	-	Pelarasan Bundle
Calibration	-	Kalibrasi
Convergent	-	Konvergen
Coordinate Measurement Machine	-	Mesin pengukuran koordinat
Control Point	-	Titik Kawalan
Curvature	-	Kelengkungan
Digital Camera	-	Kamera Digital
Focal Length	-	Jarak Fokus
Intersection	-	Silangan
Least Square	-	Pelarasan Ganda Dua terdikit
Marking Point	-	Titik Penandaan
Metric Camera	-	Kamera Metrik
Metrology	-	Metrologi
On-line	-	Masa nyata
Photogrammetry	-	Fotogrametri
Phototheodolite	-	Fototeodolit
Pixel	-	Piksel
Platform	-	Pelantar
Point Cloud	-	Himpunan titik

Polygon	-	Geometri Pelbagai Segi
Resection	-	Silangalikan
Retro-Reflective	-	Sasaran Pantulan Cahaya
Scanner	-	Pengimbas
Stereometric	-	Stereometrik
Substance Bar	-	Bar Substan
Surface	-	Permukaan
Test field	-	Medan Ujian
Total Station	-	Total Station
Triangulation	-	Triangulasi
Wireframe	-	Kerangka
Zebra Analysis	-	Analisa Corak Belang
Zoom In	-	Pembesaran Imej
Zoom Out	-	Pengecilan Imej

SENARAI SIMBOL

S	-	Nilai skala
a	-	Nilai penderia imej
A	-	Nilai bes kamera
f	-	Nilai jarak fokus bagi kamera
H	-	Nilai jarak dari objek ke kamera bes.
(x,y,z)	-	Koordinat x, y dan z
σ	-	Sisihan piawai
μ	-	Min (purata)

SENARAI LAMPIRAN

LAMPIRAN	TAJUK	HALAMAN
A	Hasil pelarasan ikatan dan parameter kamera bagi proses kalibrasi kamera menggunakan perisian Australis	182
B	Hasil pelarasan ikatan dan parameter kamera bagi proses kalibrasi kamera menggunakan perisian PhotoModeler	185
C	Imej Objek Replika Botol	187
D1	Hasil Pemprosesan Imej dan Koordinat 3D Objek Replika Botol Perisian Australis	188
D2(a)	Hasil Pemprosesan Imej Objek Replika Botol Perisian PhotoModeler	197
D2(b)	Hasil Koordinat 3D Pemprosesan Imej Objek Replika Botol Perisian PhotoModeler	202
E1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D Australis bagi Objek Replika Botol	205
E2	Hasil Penjanaan Model Replika Botol menggunakan data Australis dengan paparan <i>wireframe</i>	206
F	Hasil Penjanaan Model objek Replika Botol menggunakan data Australis dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	207
G1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D PhotoModeler bagi Objek Replika Botol	208

G2	Hasil Penjanaan Model Replika Botol menggunakan data PhotoModeler dengan paparan <i>wireframe</i>	209
G3	Hasil Penjanaan Model objek Replika Botol menggunakan data PhotoModeler dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	210
H	Imej Objek Replika Paip Selinder	211
I1	Hasil Pemprosesan Imej dan Koordinat 3D Objek Replika Paip Selinder Perisian Australis	212
I2(a)	Hasil Pemprosesan Imej Objek Replika Paip Selinder Perisian PhotoModeler	219
I2(b)	Hasil Koordinat 3D Pemprosesan Imej Objek Replika Paip Selinder Perisian PhotoModeler	226
J1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D Australis bagi Objek Replika Paip Selinder	227
J2	Hasil Penjanaan Model Replika Paip Selinder menggunakan data Australis dengan paparan <i>wireframe</i>	228
J3	Hasil Penjanaan Model Objek Replika Paip Selinder menggunakan data Australis dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	229
K1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D PhotoModeler bagi Objek Replika Paip Selinder	230
K2	Hasil Penjanaan Model Replika Paip Selinder menggunakan data PhotoModeler dengan paparan <i>wireframe</i>	231
K3	Hasil Penjanaan Model Objek Replika Paip Selinder menggunakan data PhotoModeler dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	232
L	Imej Objek Model Kapal MMV	233
M1	Hasil Pemprosesan Imej dan Koordinat 3D Objek Model Kapal MMV Perisian Australis	234

M2(a)	Hasil Pemrosesan Imej Objek Model Kapal MMV Perisian PhotoModeler	242
M2(b)	Hasil Koordinat 3D Pemrosesan Imej Objek Model Kapal MMV Perisian Australis	246
N1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D Australis bagi Model Kapal MMV	250
N2	Hasil Penjanaan Model Kapal MMV menggunakan data Australis dengan paparan <i>Wireframe</i>	251
N3	Hasil Penjanaan Model Kapal MMV menggunakan data Australis dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	252
O1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D PhotoModeler bagi Model Kapal MMV	253
O2	Hasil Penjanaan Model Kapal MMV menggunakan data PhotoModeler dengan paparan <i>Wireframe</i>	254
O3	Hasil Penjanaan Model Kapal MMV menggunakan data PhotoModeler dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	255
P	Imej Objek Kenderaan Pacuan 4 Roda Mitsubishi Pajero	256
Q1	Hasil Pemrosesan Imej dan Koordinat 3D Objek Kenderaan Pacuan 4 Roda Mitsubishi Pajero Perisian Australis	257
Q2(a)	Hasil Pemrosesan Imej Objek Kenderaan Pacuan 4 Roda MitsubishiPajero Perisian PhotoModeler	265
Q2(b)	Hasil Koordinat 3D Pemrosesan Imej Objek Kenderaan Pacuan 4 Roda MitsubishiPajero Perisian PhotoModeler	269
R1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D Australis bagi Kenderaan Pacuan 4 Roda Pajero	274
R2	Hasil Penjanaan Model Pacuan Empat Roda menggunakan data Australis dengan paparan <i>Wireframe</i>	275
R3	Hasil Penjanaan Model Pacuan Empat Roda menggunakan data Australis dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	276

S1	Kedudukan Kamera dan Titik 3D PhotoModeler bagi Kendaraan Pacuan 4 Roda Pajero	277
S2	Hasil Penjanaan Model Pacuan Empat Roda menggunakan data PhotoModeler dengan paparan <i>Wireframe</i>	278
S3	Hasil Penjanaan Model Pacuan Empat Roda menggunakan data PhotoModeler dengan paparan permukaan <i>Shaded</i>	279